

In De Tijd van 16 Sept. wordt er dit van gezegd:

Onlangs werd in De Studien een overzicht gegeven van eenige volkrijke Parochies der groote steden in Frankrijk, speciaal van Parijs. Al wie de verstrekte gegevens met aandacht naging, moest verstomd staan, en zich onwillekeurig afvragen: hoe is het mogelijk, dat zoovele duizenden Katholieken, toevluchtend aan de zorgen van enkele priesters, naar behooren worden nagegaan, terwijl kerken ontbreken om het enorme getal geloovigen in de gelegenheid te stellen hun godsdienstplichten te vervullen.

Eenige maanden geleden verscheen in Duitsland een interessant, rijk gedocumenteerd werk, waarin de „tielorg der groote steden" tot een verloop van bijzondere studie wordt gemaakt. De schrijver doet in dit boek uitkomen, dat dit vraagstuk een der belangrijkste en dringendste van onzen tijd is en innig samenhangt met de arbeidersbevoeling geleidelijk een wisse prooi wordt van ongezondheid en socialisme. Niet zonder dankbaarheid jegens de Kerkelijke overheid en onze voorbeeldige priesters kan worden getuigd, dat in ons land, door het aanhoudend stichten van nieuwe parochies en hulpkerken, de „tielorg" der groote steden betrekkelijk zeer beperkt is gebleven; maar elke dag stelt nieuwe en grootere eischen zoowel wegens den aanwas der bevolking als door de toenemende overheersing van wereldin en godsdienstige onverschilligheid.

Werd nu tijds gezegd, ook onze hoofdstad zal weldra — de bekende ijver onzer geestelijkheid is niet in staat het te verhinderen — de treurige gevolgen van te weinig zielzorg en onvoldoende gelegenheid ter vervulling der godsdienstplichten jammerlijk ondervinden. Deels zijn de noodlottige gevolgen reeds te constateeren, bijzonder wat betreft de zoogenamde Jordaan, een der meest volkrijke buurten van Oud-Amsterdam. Deze wijk trok dan ook bijzonder de aandacht van Haarlem's Bisschop, Monseigneur Callier, die, en door eigen ondervinding geleerd en voorgeleid door den HoogEerw. heer Mr. Jansen, Deken van Amsterdam, naar voorzorgsmiddelen uitgaat. De oogst is daar zoo groot, het getal arbeiders te gering. Wel werd reeds een hulpkerk in den Jordaan te midden der arbeidende klasse gesticht door de zeezwer. Paters Jesuiten in het gedeelte, dat tot hunc parochie behoort, doch slechts een gedeelte van den Jordaan wordt daardoor gebaat.

Een ander groot deel van den Jordaan, behoorende tot de parochie der Oubeliskie Ontvangenis, welke veertien duizend Katholieken telt, verdient dringendste hulp. Deze parochie telt een legio arbeiders, onder wie velen tot de armste der armen moeten gerekend worden. Onvermoed wordt daar gewerkt, om den bewoners den kostbaren schat des geloofs, dikwijls het eenige waarin de arme werkmans nog bemoeijng vindt, te ontnemen. Dringende hulp is daarom noodzakelijk.

Op welke wijze de bisschop van Haarlem trachten wil in dezen nood te voorzien, heeft voor ons protestanten weinig belang. De Roomsche Kerk volgt daarin haar eigen weg en deze weg is de onze niet.

Maar wel vestigen we op dit artikel de aandacht, omdat er uit blijkt, hoe Rome ook hier terstond actief optreedt, terwijl van onze zijde wel veel geredeneerd, maar o, zoo weinig gehandeld wordt.

Het roepen om vrouwenkiesrecht ook in de kerk geeft soms den indruk, alsof de vrouwen metterdaad tuk zouden zijn op het voorrecht om aan de kerkelijke verkiezingen deel te nemen.

Men spreekt dan van de arme vertrapte vrouw, die eeuwenlang van haar wettige rechten beroofd is geweest en dorst naar het oogenvolk, waarop ze een menschaardige positie ook in het kerkelijk leven kan innemen.

Toch toont de historie, dat dit zeggen meer schijn dan wezen is. In Rotterdam heeft de Joodsche Synagoge het vrouwenkiesrecht ingevoerd. Deze dagen vonden de eerste verkiezingen volgens het nieuwe regime plaats.

En wat meldt nu de Nieuwe Rotterdammer?

De verkiezing van zeven leden voor den grooten kerkeraad der Neder. Israëli. Gemeente te Rotterdam trok Zondagmiddag veel belangstelling, doordat voor de eerste maal ook vrouwelijke leden van genoemde gemeente tot de kerkelijke stembus werden toegelaten.

Hoewel het bestuur van de afdeling Rotterdam van de Vereniging voor Vrouwenkiesrecht, zowel bij circulaire als door persoonlijke bezoek de vrouwelijke kiezers had opgewekt, Zondag als één vrouw naar de consistoriekamer op de Ged. Botersloot te gaan, om voor de eerste maal van haar recht gebruik te maken, kwamen slechts 27 van de 170 stemgerechtigde vrouwelijke leden ter stembus. Dit slochte debut van de vrouwelijke kiezers — zou ook vrouwelijke stemgerechtigde vele vrouwelijke kiezers de eerste maal van de stembus teruggehouden hebben? — steekt zeer ongunstig af bij de opkomst der mannelijke kiezers: 459 van de 741.

Gelijk gezegd, de eerste toepassing van het vrouwenkiesrecht bij de Israëli. gemeente alhier trok Zondag den ganschen dag veel publiek. Nieuw vertoonden zich de eerste vrouwelijke kiezers op den drempel van de consistoriekamer of de redactuur van een bekend geïnstrueerd weekblad de rechte zijde kiest op haar, om dit voor de sulstijfers voor vrouwenkiesrecht zoo heuglijk feit te vereeuwigen.

Voor Kootwijks Scholen.

In hartelijken dank ontvangen door Dr. J. Houtzagers: Van den heer Dr. P. van Bysterveld, 's-Gravenhage 10.

Vriendelijk verzoeken wij onzen scholen, die zoo groote behoefte aan steun hebben, omdat de gemeente zelve zoo weinig bijbrengen kan, te willen gedenken.

D. HULLEMAN.

Treestafel.

W. H. T. GAIRDNER, ISLAM EN CHRISTENDOM, naar het Engelsch, voor Nederland bewerkt door JACQUELINE C. RUTGERS. Uitgegeven door den Zendings studie raad 1910.

Dit boek is een zelfstandige bewerking van GAIRDNER'S, ten vorigen jare in Londen verschenen THE REPROACH OF ISLAM.

REV. GAIRDNER B. A. ontving zijn universitaire

opleiding in Engeland en nam reeds als student een werkzaam aandeel in de daar onder de studenten opgekomen beweging ten gunste van de zending. Thans is hij zending te Cairo, waar hij arbeid doet onder de Mohammedanen, en dat eens deed met zijn vriend, den in de zendingwereld bekenden, nu overleden THORNTON, wiens leven hij beschreven heeft.

GAIRDNER een geloovig christen, en daarbij een wetenschappelijk gevormd man, kent den Islam door eigen aanschouwing. Zijn boek heeft daardoor eigenaardige beteekenis.

Van dit boek nu heeft, op verzoek van den ZENDINGSTUDIE RAAD, MEJ. RUTGERS, onder den titel ISLAM EN CHRISTENDOM, een vertaling gegeven.

Genoemde ZENDINGSTUDIE RAAD is een vereniging, die naar het voorbeeld van het buitenland, o.a. van de STUDENT VOLUNTEER MISSIONARY UNION te Londen, zich ook ten onzen vormd heeft.

Deze Raad heeft tot voorzitter Dr. J. R. CALLENBACH, tot secretaris den heer J. W. GUNNING J. HZN., terwijl de overige leden zijn de dames Freule H. B. de LA BASSEKOU CAAN en MeJ. J. C. RUTGERS en de heer Dr. J. HENTSEL.

Het adres is bij den Secretaris, Oude Delft 210, te Delft.

De vertaling, die MEJ. RUTGERS ons hier biedt, is eigenlijk meer dan een vertaling. Zij heeft van GAIRDNER'S boek een zelfstandige bewerking gegeven; zij heeft het, zoals zij zelf op het titelblad liet drukken: „met toestemming van den schrijver voor Nederland bewerkt."

Maar zij heeft dit toch zoo gedaan, dat zij de feiten, in het oorspronkelijke werk vermeld, onveranderd liet, doch wat betreft de zending onder de Mohammedanen bepaaldelijk in onze Oost, heeft zij voor een bredere behandeling gezorgd.

Daardoor won, voor Nederlandse lezers, haar bewerking het in bruikbaarheid van het oorspronkelijke.

Voor deze taak nu was MEJ. RUTGERS, die in den dienst der Medische Zending aan het „Petronella-Hospitaal" te Djoeja, zelf onder de Mohammedanen gearbeid heeft en alsoo den Islam op Midden-Java door eigen aanschouwing kent, bijzonderlijk toegerust.

Ter nadere kenschetsing van ISLAM EN CHRISTENDOM laat ik hier een korte inhoudsopgave volgen.

Vooraf gaan een Inleiding van den Zendingstudie raad en twee Aanbevelingen, en wel een van Prof. Dr. H. M. van Nes te Leiden en een van mij.

Het boek zelf bevat VIII hoofdstukken.

I. Het gebied van den Islam. II. De oorsprong van den Islam. III. De uitbreiding van den Islam. IV. Het karakter van den Islam. V. De gevolgen van den Islam. VI, VII en VIII. De Zending en de Islam.

Verder een chronologie, bevattende enkele van de voornaamste jaartallen in de geschiedenis van den Islam en van de Zending onder de Mohammedanen.

Dan, een lijst van boeken voor verdere studie, waarin, behoudens enkele uitzonderingen, alleen Hollandische werken zijn opgenomen. Voor Duitse wordt verwezen naar het onlangs verschenen werk van G. K. SIMON, CHRISTENTUM UND ISLAM IM KAMPF UM DIE ERBERUNG DER ANTIMISCHEN HEIDENWELT en voor Engelse naar ZWEMER, ISLAM, A CHALLENGE TO FAITH in de uitgave van 1909.

Eindelijk, een met de noodige acribie bewerkt Naam- en Zaakregister.

GAIRDNER'S THE REPROACH OF ISLAM is, evenmin als zijn ons nu in ISLAM EN CHRISTENDOM geboden Nederlandse bewerking, een academisch leerboek, doch het heeft deze pretentie ook niet.

Prof. van Nes zegt er in zijn Aanbeveling, en dat mijns inziens terecht, van: „Het is niet geschreven voor hen, die reeds op de hoogte zijn, en vakgeleerden zullen er niets nieuws in vinden. Maar het rocht zijn lezers dan ook in een anderen kring en tracht op populaire wijze kennis over den Islam te verbreiden onder hen, die telkens op dit verschijnsel gewezen worden en hooren van de daarmee verbonden vraagstukken, zonder er eigenlijk weg mede te weten."

„Niet voor hen, die reeds op de hoogte zijn, en ook niet voor vakgeleerden", — maar daarom zou ik het dan ook ter lezing en bestudeering willen aanbevelen aan die predikanten onder ons, welke het voor zichzelf noodig achten door een kort overzicht hun inzicht in den Islam wat te verhelderen; aan onze studenten, die zich gaan beighouden met de studie der ELENCTIEK; aan onze Jongelingsverenigingen, voorzover deze, bij den velen en velelei arbeid waarmee zij zich onledig houden, nog tijd hebben voor Zendingstudie.

En voer allen, naar de bedoeling van hen, die de uitgave der Nederlandse bewerking hebben bezorgd, kan ik ISLAM EN CHRISTENDOM ter lezing en bestudeering aanbevelen aan onze Zendingstudiekringen. D. w. z. aan die groepen van menschen, die zich, ook ten onzen, zoo onder anderen als jongeren, al meer vormen, en dan iedere week of tweemaal per maand bijeen komen, om zich van onderwerpen, de zending rakende, op de hoogte te stellen.

Met het vroeger hier door mij aangekondigd werk: HEDENDAAGSCHE ZENDING IN ONZE OOST, het handboek voor zendingstudie van den Nederlandse Studentenverenigingsbond, vormt ISLAM EN CHRISTENDOM een ZENDINGSTUDIE-RAAD, een goed geheel.

Laat mij ten slotte ter wakkering van liefde voor den arbeid der zending ook op Midden-Java en van deernis met de geestelijke ellende van hen, die leven onder den Islam, moges aanhalen deze woorden van MEJ. RUTGERS, waarmee zij, op grond van wat zij zelf op Midden-Java gehoord en gezien, heeft de vraag: „Wat predikt de Islam?" — beantwoordt: „De absolute afhankelijkheid van den menschen van een God, dien hij niet kent, met wie hij niet in persoonlijke aanraking komt, die hem voorgesteld wordt als een willekeurige tiran; een God, bij wien van geen heiligheid en geen liefde sprake kan zijn, die de zaligheid belooft aan mondheids en hun vergunt aan alle boze neigingen van hun hart toe te geven; een God, die hun in dit leven overlaat aan de vrees voor allerhande schadelijke invloeden van Satan en boose geesten, en die hun ook in het sterven geen vrede geeft, zoals meer dan één van hen stervend uitstraalt."

„Dat is de prediking van den Islam: een belofte van zaligheid, die noch in dit leven, noch in het sterven vrede geeft. Een boodschap van vrees in leven en sterven, in plaats van de blijde boodschap van „den eenigen troost."

De prijs van ISLAM EN CHRISTENDOM is gebonden f 1.20, ingespaard f 1.05. Te bestellen per postwissel bij den secretaris van den Zendingstudie-raad J. W. GUNNING J. HZN., Oude Delft 210, Delft.

Lieden men een groot aantal tegelijk bestelt, kan men bijzondere voorwaarden verkrijgen.

Officiële Berichten.

Aan het agendum voor de Prov. Diaconale Conferentie der Geref. Kerken in Zuid-Holland, te houden te Delft, D.V., op Woensdag 12 Oct. 1910, in de Zinderkerk, aan de Geer, ontleenen we het volgende:

Behandeling van de ingekomen vragen:

1. Wanneer tot een diaconie het verzoek komt financiële steun te verleenen (geheel of gedeeltelijk) voor de plaatsing in een stichting van een gevallen-misje, moet dan deze diaconie de familie of bloedverwanten daarin behulpzaam zijn, of mag zij op zulk een aanvraag, als liggende buiten het terrein van armenzorg, niet ingaan?

2. Wanneer een oude ondersteunde broeder of zuster ter betere verpleging bij kinderen gaat inwonnen in een andere plaats, welke gemeente is dan verplicht tot ondersteuning, die welke bij zij heeft verlaten of die waar hij of zij zich met attestatie heeft bijgevoegd? Delft.

Bestuursverkiezing. Ingekomen zijn slechts de namen der volgende broeders: Leiden: J. Hoogervorst; Feijenoord: W. A. den Houting en N. G. Klijns.

De diaconieën en de ziekenverzorging voornamelijk ten platten lande. Inleider: Dr. H. Blanken, van Waddingeveen.

De betrekkingen tusschen de diaconieën, het burgerlijk ambtstuur en plaatselijke verenigingen. Inleider: Mr. A. J. L. van Beek Calkoen, van 's-Gravenhage.

Den diaconieën wordt dringend verzoekt aan deze conferentie deel te nemen; zij noodigen hen daartoe alsnog uit en verzoeken vóór 30 Sept. a.s. aan den res. scribe, Kattensingel 50, Gonda, de namen der afgevaardigden op te geven.

Toegang tot de conferentie hebben alle diaconieën, Dienaren des Woords, onderlingen en leden der Geref. Kerken als hospitanten.

Aan de Dienaren des Woords wordt vriendelijk verzoekt, in het openbaar gebed bij de samenkomsten der gemeente op Zondag 9 Oct., den zegen des Heeren over de conferentie af te zenden.

Nog verzoekt het comité bevestigd te worden op te willen letten, dat de datum der conferentie niet 28 Sept. a.s. is, zoals eerst werd medegedeeld, doch door bijzondere omstandigheden is verschoven tot 12 Oct. a.s.

Kort verslag der vergadering van de classis Schiedam, 30 Aug. 1910.

1. Namens de roepende kerk van Maassluis B opent Dr. Snyter de vergadering.

2. Uit de credentia's blijkt, dat alle kerken wettig vertegenwoordigd zijn. De kerken van Hoogvliet, Pernis en Schiedam hebben een instructie.

3. In 't moderamen nemen zitting Dr. v. d. Ende, praeses; Dr. Berends, assessor; Dr. Meijnen, scribe; Dr. v. Anken, adjunct-scribe.

4. Waar Dr. Drost, tot biertoe quaestor der classis, ons gaat verlaten, benoemt de voorzitter, Dr. Goria, Dr. Greydanus tot 't naast der boeken.

5. Dr. Sieders rapporteert, dat de stukken van Dr. Drost, die de roeping naar Bilt aannam, in orde bevonden zijn.

6. Notulen der vorige vergadering gelezen en goedgekeurd.

7. Dr. Berends brengt verslag uit van de gevormde particuliere Synode.

8. De betrokken commissie rapporteert, dat de boeken van Dr. Drost uinnemend in orde zijn. In verband met zijn verrek spreekt de voorzitter een woord van dank en waardering voor al zijn arbeid en bidt hem voorts 't Heeren nabijheid toe. Dr. Drost antwoordt.

9. Ingekomen stukken: 9. Op een verzoek van Poortugaal om verhooging met f 100 van het toegedeelde subsidie voor 't Pred. tractement wordt gunstig beschikt. 8. Het verzoek van Dr. v. d. Ende, van Hoogvliet, om approbation zijner roeping naar Westkapelle, wordt ingewilligd.

10. De aanvragen om steun van een tweetal kerken worden in handen gesteld van de commissie naar art. 14 H. R.

11. In verband met het examen van den cand. v. Hoven, beroepen naar Hoogvliet, besluit de classis, des verlaagd, op 2 Nov. een vervroegde classis te houden.

12. Rondvraag naar art. 41. D. K. O.

13. Het kwartaal sal Poortugaals kerk gediend worden: Sept.: Dr. v. Anken en Berends; Oct.: Dr. Meijnen en Goria; Nov.: Dr. Gossling.

14. In plaats van Dr. Drost wordt tot quaestor der classis benoemd Dr. Meijnen, primus; Dr. Jonkers, secundus.

15. Dr. v. Anken zal consulent worden van Hoogvliet en Poortugaal.

16. Overzichte sal de volgende vergadering samenroepen. Dr. Goria zal dan D.V. praeses zijn.

17. Dr. v. d. Ende spreekt een woord van afscheid, betrekkelijk door den assessor beantwoord wordt, terwijl de classis h-m de zegenbede van Ps. 134 toezingt.

18. Sluiting.

Op last der classis:

K. v. ANKEN, adjunct-scribe.

Pernis.

Korte notulen van de vergadering der Geref. Kerken in de classis Tiel, gehouden 7 Sept. 1910 te Zaltbommel.

1. Dr. J. Offing, naar toerbeurt praeses, opent de vergadering met gebed, nadat vooraf was gelezen Jes. 54 en geopen Ps. 68: 11.

2. Uit de credentia's blijkt, dat alle kerken vertegenwoordigd zijn; de redenen waarom gevraagd waarom enkele kerken niet voldoende zijn vertegenwoordigd. De redenen gehoord, wordt den diaconen keurstem verleend.

3. Het moderamen wordt samengesteld uit: Dr. Offing, praeses; Dr. Keizer, scribe; Dr. Vonk, assessor.

4. De praeses heet Dr. G. van Velzen, van Zuidlichem, die voor de eerste maal in deze classis zitting neemt, hartelijk welkom. Dr. v. Velzen beantwoordt deze hartelijke begroeting en tekent de formulieren.

5. Dr. Vonk leest de notulen der vorige vergadering, welke daarna worden vastgesteld.

6. Nu komen enkele punten ter sprake naar aanleiding van de gelezen notulen, waarvan de meeste besproken kunnen worden bij de rondvraag naar art. 41 D. K. O., die thans volgt.

7. Naar aanleiding van de rondvraag naar art. 41 wordt de vraag gedaan, of leden der Geref. Kerken zich mogen wenden tot de burgerlijke ambtstuur, opdat die voor hen de dokterskeuring een betalen. Deze zaak wordt ampel besproken en de wenschelijkheid wordt geuit, dat deze aangelegenheid eens door een der broeders wordt bestudeerd en daarover een referaat in het midden der classis geleid. Der vergadering wordt hierop eenig uitzicht gegeven.

8. Dr. Koffijberg rapporteert namens DD. ad Synode part. over het verhandelde op de laatst gehouden particuliere Synode te Nijkerk. Alsoo komen ook ter sprake de zaken door onze classis op genoemde Synode gebracht; verder

het besluit der Synode op het voorstel van de classis Zutphen inzake de wederinvoering der doodstraf, daarna het bewaarschrift van Dr. V., voorts het bewaarschrift van Br. H. uit A. en de besluiten der Synode omtrent genoemde bewaarschriften. Naar aanleiding van het gerapporteerde wordt nog eens in den brede gesproken over het verband tusschen het doen van belijdenis en het aangaan ten Avondmaal. De zaak van Br. H. wordt gereviseerd naar den kerkeraad van A.

9. De kerk van Culemborg wordt als derde kerk aangewezen tot het nazien der stukken bij een eventueel uitgebracht beroep en overkomst enz. in de classis Tiel, zoo noodig ter assistentie van de kerken Geldermalsen en Zaltbommel.

10. De Dep. voor de Zending brengt daarop zijn rapport uit, gevolgd door een mededeeling omtrent de kas voor hulpeboerende kerken in de prov. door de dep. ad hoc.

11. De quaestor der classis ontvangt hierop het woord en deelt mede, dat er in de class. kas een tekort is van 10 gulden, 't welk dient gedekt te worden.

12. Bepaald wordt de eerstvolgende vergadering D.V. den derden Woensdag in November te houden, terwijl daarop de scribe, na sluiting der vergadering, in dankzegging voortgaat.

Namens de classis Tiel:

G. KRUMH, actuaire.

Tiel, 15 Sept. 1910.

Buitenland.

Duitsland. De hoogleraar Dr. P. Tschackert heeft een dik boek uitgegeven over het „ontstaan van de Lutherische en Gereformeerde Kerk" (Göttingen 1910, bij Vandenhoeck en Ruprecht).

De hoogleraar Harnack heeft een uitgesproken, dat de dogmengeschiedenis in den arbeid van Luther een eindpunt gekregen heeft, en het praktisch gevolg, doordat de leerboeken van Harnack in de handen van velen zijn, is geweest dat de studenten in de godgeleerdheid beter weten wat Cyrillus van Alexandrie of Johannes Damascenus geleerd hebben, dan dat zij weten uiteen te zetten, hoe de leer van Luther en Calvin was. De kennis van hetgeen deze twee reformatoren leerden putte men uit leerboeken over de kerkgeschiedenis, die natuurlijk slechts beknopt de gedachten der mannen konden weergeven. Daarom is het verblijdend, dat Dr. Tschackert zich tot levenstaak koos het bestudeeren van de eeuw der reformatie. Omtrent Luther leert hij, dat deze door het nominalisme van Ockham heen, tot het verstaan van Augustinus en de mystiek kwam, om van daaruit, bij verwerping van de Pantheistische afwijkingen der mystiek, een Bijbelsch standpunt in te nemen, terwijl hij den sleutel van de verklaring van Gods Woord in de leer van Paulus vindt. Dit is de grondslag waarop Luther zijn Theologie bouwde, welke zich aan de een zijde tegen de hiërarchie, de traditie en de werkelijkheid der Roomsche Kerk richt, en aan den anderen kant front maakt tegen het eenzijdig spiritualisme der Dooperschen. Op die manier komt Luther er toe, zijn leer te verkondigen van de rechtvaardiging door het geloof alleen of zijn religieus determinisme, welke leer, in afwijking van andere geschiedvoorschers, Dr. Tschackert voorstelt als een wezenlijk deel van Luther's vroomheid. Sterk zoekt de hoogleraar te doen uitkomen, dat Zwijng een zelfstandig standpunt inneemt; hij beschrijft hem als een speculatief aangelegden humanist, die van de Godleer niptaat en niet, gelijk Luther, van het geloof. Cavijn daarentegen is niet van Luther afhankelijk. Ook geeft Dr. Tschackert een uiteenzetting van de belijdenissen der Lutherische en Gereformeerde Kerken, welke hunne normatieve beteekenis voor de verschillende landskerken erlangen door de kerkenoordeningen. Opmerkelijk is het, dat Dr. Tschackert ook aantoonst dat de verschillende kerkenoordeningen als ondergrond de verschillende belijdenis der kerken hebben.

Wij kunnen het oordeel omtrent Calvin niet beamen; immers deze reformator bouwde wel voort op hetgeen Luther geleerd had, maar ging toch minder dan Zwijng, ook zijn eigen weg. Maar dit belet niet, dat wij den arbeid van den hoogleraar van Göttingen van groot gewicht voor dezen tijd achten.

Gemengd Nieuws.

Een hondert jaar geleden waren er in het Schotsche eiland Arran op 5000 inwoners slechts drie kerken. Tegenwoordig zijn er op een bevolking van 4,800 drie en twintig kerken. Zeven kerken werden gesticht, sedert het Hoogerhuis nu vijf jaar geleden besliste dat de kerkgebouwen en hospitalen der Vrije Schotsche kerk in het bezit zouden blijven van de leden der Vrije Schotsche kerk, welke niet met de vereniging met de geüniteerde Presbyteriaansche kerk konden medegaan.

De leden der geüniteerde Vrije kerk waren genoodiaakt nieuwe kerkgebouwen te stichten. Wel mag men van het eiland Arran dus getuigen dat het al te zeer met kerken overladen is.

In het Augustusnummer van de Quarterly Register, het orgaan van algemeene alliantie van Gereformeerde kerken met Presbyteriaansche kerkorde, vindt men het verhaal van een politiedienaar in Rusland, die naar een vergadering van Studenten gegaan was om haar uiteen te jagen, omdat zij geen verlof van de overheid had. Hij werd echter door de wetboden die hij daar hoorde zoo aangegepen, dat hij niet alleen een tegenspreken uit de Grieksch-orthodoxe kerk het zwijgen oplegde, maar er ook voor zorgde dat de vergadering voortaan ongehinderd kon plaats hebben.

Vermindering van het getal studenten in de Theologie. Schier overal klaagt men dat het aantal jongelieden, die zich geven willen aan den dienst des Woords, vermindert.

In de Verenigde Staten van N. Amerika waren er in 1894-95 4003 studenten in de Theologie; twaalf jaar later telde men er nog maar 3304, oftewel in de 26 voornaamste kerken in hetzelfde tijdperk het ledental van 13361.856 tot 16791.948 klom, en de blanke bevolking van het land met 30 pC toenam.

In Groot-Brittannië is het aantal candidaten tot den H. Dienst ook zeer vermindert, als in Schotland en Wales in de Vrije Kerk; de vermindering niet zoo sterk als Engeland. Wat de Episcopale kerk betreft, is in de budommen van York en Canterbury het aantal candidaten van 814 in 1886, vermindert tot 387 in 1907, niettegenstaande de vermeerdering van de bevolking.

In Australië, Nieuw-Zeeland en Zuid-Afrika is hetzelfde droeve verschijnsel op te merken; alleen de Hollandische Gereformeerde kerk van Zuid-Afrika maakt een uitzondering. Hetzelfde kan van het vasteland van Europa gezegd worden, met uitzondering van Nederland en een deel van Scandinavië.

In Duitsland waren er in de Roomsche kerk in 1890 nog 1906 seminaristen; in 1908 was dit

aantal 1232. Het getal studenten in de Theologie is in dit tijdperk van 4190 tot 3208 gedaald.

In Frankrijk vergaderde de particuliere Lutherische Synode van Parijs van 7 tot 8 Dec. 1909. Met leedverzen moest op die vergadering geconstateerd, dat er dat jaar geen beurs voor het Seminarie van Parijs kon verleend worden, omdat er geen Lutherische studenten bij de Theologische faculteit waren.

Te Washington is van 19 tot 22 Mei l.l. een Zondagsschoolcongres gehouden. Meer dan 5000 afgevaardigden namen daaraan deel, welke 53 natien vertegenwoordigden, terwijl 10.000 menschen de vergaderingen bijwoonden. De president der Verenigde Staten heette de afgevaardigden welkom in de hoofdstad. Bij de Unie der Zondagsscholen hebben zich 286.000 scholen met 2 miljoen onderwijzers en 28 miljoen leerlingen aangesloten.

Ook in N. Amerika wordt de behoefte gevoeld om de predikantstruimenten te verhoogen. De levensmiddelen worden duurder, de levenswijze steeds meer geld en daardoor komt menig predikant in het gedrang. Men heeft van elk kerk onderrecht hoe het staat met de predikantstruimenten. En het bleek dat 2 percent der Dienaren des Woords meer dan f 8.000 per jaar ontvingen; 17 percent ontvingt meer dan f 4.800, en 40 percent minder dan f 2400. Ook in de pers wordt op den nood der minimumlijders gewezen, en terecht.

De president van de driemaandelijksche meetings der Geüniteerde Methodistische kerk van Engeland, de predikant Chapman, heeft met het oog op vergaderingen in Sept. en Oct. aanstaande een schrijven gericht aan de kerken, om haar er op te wijzen, dat op die samenkomsten voornamelijk twee dingen ernstig aan de orde moeten komen. Het eerste is: de belangrijke vermindering van het getal leden. De tegenwoordige stand van zaken kan niet in overeenstemming zijn met den wil Gods. Als middelen tot verbetering geeft Rev. Chapman aan: 1e. Ieder wijdde zich opheuw aan den dienst des Heeren; 2e. Men smaken gemeenschappelijk en gedurig om een rijken doop van den Heiligen Geest; 3e. Men bezame wijsheid middelen om te komen tot een uiterste krachtinspanning tot evangelisatie.

Het tweede punt is de betreurenswaardige vermindering van het aantal leerlingen en onderwijzers op de Zondagsscholen.

Om hierin verandering te brengen, stelt Rev. Chapman voor, de tot hietoe gevolgde methode te wijzigen, het onderwijs op hogere peil te brengen en te bidden dat de leerlingen tot Christus zullen geleid worden.

WINCKEL.

Door Kinderen.

UIT KWAAD TOT GOED.

XIX.

IN DE SCHOOL.

't Was Maandagmorgen tegen negen uur, dat Mina zich naar het huis begaf, waar juffrouw Van Leeuwen school hield. Deze ontving haar met vreugde, en vertelde haar wat zij nu vooreerst zou te doen hebben. Inzwischen kwamen de scholieren; de jongsjes werden door ouders, broers of zusters gebracht, de oudere kwamen alleen.

Heel gezellig zag het groot schoollokaal er juist niet uit. 't Was dan ook meer een bewaarschool, die al heel weinig leek op wat zij nu een bewaarschool noemde. Er waren hoge ramen, maar voor het licht, zonder gordijnen, behalve aan de straatzijde. Aan de witte muren hingen een paar lang gebruikte „trestafels" met prentjes, waarop de oudste kinderen leeren spellen. Ook hing er een zwart bord en een een niet looppende klok, of eigenlijk wijzerplaat alleen, met het opschrift: *Let op den tijd*, wat echter bijna geen der leerlingen lezen kon. Verder waren er in den sijnruim een aantal spijkers geslagen, waarop petten, hoeden en mantels konden hangen. Een groote plank diende om er de meegebrachte boterhammen op te bergen.

Een groot gedeelte van de school was gevuld met lange, lage bankjes, waarop blijkbaar al veel kinderen hadden gezeten en die er vrij grootsch uitzagen. 't Geslacht zag de bewaarschool er uit op den achtergrond. Daar stonden geen banken, maar alleerst een goede Keulse pot vol water, met een flinnen kroes er bij om uit te drinken. Daarnaast zag men een tafel, waarop leien en griffels lagen, een stapel prenten oud en vuil, en ettelijke doosjes met meestal gebroken speelgoed, soldaatjes zonder hoofd en leeuwen met twee pooten. Eenige hooge stoelen waren voor de juffrouwen, als zij wilden roelen.

In een hoek stond een groote potkachel, die niet alleen in den winter maar ook des zomers dienst deed. Want op die kachel bleef juffrouw Van Leeuwen elken Maandag en Donderdag koekjes en wafeltjes, die des middags bij het naar huis gaan werden verdeeld aan de kinderen. Wel te weten, als men zoet was geweest, en anders niet. 't Moet wel een prettig gezicht voor de kleintjes zijn geweest, als de juffrouw daar zoo berig was belooft, voor hen te bakken. 't Genwoordig vindt men dat op de scholen zoo niet meer!

Maar er waren ook minder prettige dagen, gelijk Mina althans spoedig bemerkte, hoe goed de juffrouw ook voor haar en de andere helpster was.

Enkele

de onderwijszaken aanwezig, dan ging het nog wel. Maar niet zelden moest het jongste meisje groente halen voor de juffrouw, of aardappelen schillen. Dat laatste nu kon wel vóór de klas gebeuren, maar het is toch lastig tegelijk naar aardappelen en kinderen te kijken. Juffrouw Van Leeuwen zelf had het dikwijls druk, 't zij met koekebakken, met het opmaken van haar muts, of eens in de week met haar kamer doen. In zulke gevallen kwam de zorg voor al de veertig, groot, middelsoort en klein, bijna geheel op Mina neer, en dat wou heel wat zeggen.

Was Mina ook al met lust en liefde, en niet zonder gebed haar taak begonnen, toch viel haar die in den aanvang niet licht. Met de jongste kinderen had de jongste helpster minder moeite, daar die in den regel zoet bleven door veel te slapen, wat hun van harte gegund werd. Ook met de grootste, die bij juffrouw Van Leeuwen zaten viel de tijd nog wel om te krijgen. Want ze kenden al vrij wat klanken, maakten op de lei kleine optelsommetjes, en wisten soms reeds aardig te zeggen, wat uit de juffrouw op de wijzerplaat aanwees. Maar het middelsoort, waarover het meisje meer bepaald geschild was, eischte wel de meeste zorg. Die kinderen namelijk moesten nog „de eerste gronden“ leeren, zooals de schoolhouders het noemde. Dat wil zeggen: ze moesten leeren *spa a; sles ee; drie ie* op de Leestafel, en één en één is twee op het telraam, een werkuig waarop men met houten balletjes leerde optellen en aftrekken.

Van al de kousclarijjes, die men thans op de bewaarschool heeft, van blokken, figuren en mooie platen wist men toen nog niet, zoodat het heel moeilijk viel een dag om te brengen. Ook het leeren gaf niet veel, wijl de een veel verder was dan de ander en elk zijn beurt moest hebben. Trouwens de hoofdzaak was dat de kleintjes warm — en des zomers vaak heel warm — en wel, voor vele rampen behoeft hier zaten. Hoe zij den tijd doorbrachten deed er minder toe. De ouders wisten dat ook zeer goed, en gaven hun kinderen vaak wat ter „tijdsparering“; veelal een koeke of andere lekkernij, dat dikwijls onderweg naar school aan een „snoepstafje“ werd gekocht. Ook kreeg een kind wel een duikelaar of wat knikkers mee, teneinde het vroolijk te houden. Daarvoor diende ook het spelgoed waarvan ik boven sprak, en dat door het algemeen gebruik zooveel geleden had. Een groote afleiding was ook als de dikke witte poos van de juffrouw langs of onder de banken kwam wandelen, of er op sprong. Dan mocht en wilde elke jongen of meisje het dier aaien, en poos liet het goedmoedig toe, gelijk een wel opgevoede en welgevonde schoolkat betaamt. Haar aan den staart te trekken of andere wredeheden te begaan was echter streng verboden. 't Was een geluk voor Mina dat zij al spoedig de juffrouw de kunst van vertellen afhoorde, en ook veel afkeek, dat haar, die nooit bij het vak geweest was, best van pas kwam. Daarbij kwam dat zij veel van kinderen hield, en er al spoedig in slaagde ook bij de kleinen geleefd te worden.

HOOGENBURG.

Gereformeerde gezindheid.

Gereformeerde Kerken.

BEROEPEN: Terwispel G. Noordhof, te Lippenshuizen. — Roodeschool G. D. Schepma, te Voornbergum. — Welfaardt G. H. Buitenhuis, te Vreeswijk. — Waarder J. Schoonhoven, te Scherpenzeel. **AANKOMEN:** Yaelmoud, D. Steenhuis, te Urum. — Terwispel G. Noordhof, te Lippenshuizen. — Scharnegoutum, G. H. de Jonge, te Dwingelo. **BEZANT:** Poortngaal, A. Brummelkamp, te Vrijhoeven-Capelle. — Oudehorne, G. Noordhof, te Lippenshuizen. — Wazna en Scharl, K. Veen, te Oostburg.

Rotterdam In een overvol kerkgebouw had Zondagavond in de Nieuwe Westkerk, Ammanstraat, de bevestiging plaats van Dr. A. Kuyper Jr. De bevestiging geschiedde door Dr. C. B. Bavinck, naar aanleiding van 1 Cor. 4:1 en 2.

Dinsdagavond deed de nieuwe leerzamenlijndrede met de woorden uit Psalm 124: 8, „Onze hulpe is in den naam des Heeren, die hemel en aarde gemaakt heeft.“ Het ruims kerkgebouw was ook nu weer stampvol. Na de bediening des Woords en de gebruikelijke toespraken werd den dienaar toegezegd de bede vervat in Psalm 134: 3.

Door wijlen J. Oortgij is vermaakt aan de Kerk te Rotterdam: voor de kerk f 1000, voor de armen f 1000 en voor de wezen f 500.

Ruhrort. De cand. C. J. Wielenga is hier Zondag tot zijn dienstwerk ingeleid door zijn broeder Dr. G. Wielenga van Zwolle, die tot tekst had Joh. 4: 35 en 36.

De jonge leerzamen, des namiddags optredende, verbond zich aan zijn gemeente met een predikatie over 3 Cor. 5: 20 en 21. Namens kerkeraad en classis sprak de consulent Dr. Z. Hoek van Duisburg den nieuwen leerzamen toe. Ook voerde nog het woord pastor T. Horn, van de Evang. Kerk te Laar.

't Avonds was er een feestelijke samenkomst in Chiffenheim Bijna de gehele gemeente was tegenwoordig. Dr. Wielenga van Arnhem sprak hier namens de Deputaten voor den arbeid onder de Gereformeerden in de Rijnprovincies; Dr. Akkerhuis, van Jerseke, sprak als oud leerzamen van Ruhrort.

Wastkapelle. Dr. F. J. van den Ende van Hoogvliet, deed in onze gemeente Zondag intrede, naar aanleiding van 2 Cor. 2: 14-17. Des morgens was hij bevestigd door Dr. B. B. van den Hoorn van Domburg, die tot tekst gekozen had Handelingen 4: 12.

Kerkengen. Onze leerzamen, Dr. J. P. Visser, betoepen naar Huisen (N. H.), nam Zondag afscheid van de gemeente met een predikatie over 2 Thes. 2: 16 en 17. Aan het einde werd de scheidende leerzamen op zeer waardeerende wijze toegesproken door ouderling W. Fokker en Da. W. Veder van Breukelen.

Nijmegen. Na des morgens te zijn bevestigd door Dr. P. D. de Groot, van Wanswold a/d. Strek, met een leedrede over Philipp. 2: 29, deed Zondag Dr. R. Smeding, van IJsselmonde gekomen, hier zijne intrede met een predikatie over Joh. 3: 29.

Nederlandsch Hervormde Kerk.

BEROEPEN: Bakel, Zegveld, Nedel en Polsbroek, P. Kruij, cand. te Hekendorp. — Krommeniedijk, H. Bak Jr., te Hippolytushoef op Wieringen. — Oostburg, B. Nieuwburg, te Wink. — Oude-Tong, P. v. Toorn, te Sprang. — Garip (toez.), C. J. Meijer, te Sloot (F.). — Doetinchem, C. M. Brij, te Hall (gen. Brummen). **AA. GENOMEN:** Middeldijk, O. Tiddens, te Ezingen. **BEZANT:** Waddingaveen, C. Bouthoorn, te Dordrecht. — Asperen (toez.), I. Voorsteegh, te Acquoy. — Rijssen (toez.), A. M. den Ouden, te Wesep (Geld.). — Bruchem, P. Kruij, cand. te Hekendorp.

Geabonneerden op DE HERAUT wordt beëindigd versocht, de abonnementsgelden over het kwartaal, eindigende 30 Sept., ten bedrage van f 1.20, per postwissel over te maken, welken men gelieve te adresseren aan

De Administratie van „De Heraut“, Amsterdam.

De abonnementsprijs van De Heraut is f 1.20 per kwartaal.

Intekenaren op het premiewerk PRO REGE, zij herinnerd, dat de eerste kwartaalbetaling ad f 1.25 per aangevraagd exemplaar, eveneens aan het einde van het lopende kwartaal zal moeten geschieden.

Na ontvangst van den postwissel wordt den afzender daarvan bericht gezonden.

DE ADMINISTRATIE,

Amsterdam, Sept. 1910.

Advertentien.

GETROUWD:

S. J. SEEFAT

EN

H. A. C. E. BROUWER,

die, mede namens wederzijdsche familie, dank betuigen voor de dezer dagen ontvangen blijken van belangstelling.

Berg en Dal, 22 Sept. 1910.
(bij Nijmegen).

De Heer en Mevrouw

VAN SCHELVEN—VAN LÖBEN SELS

geven kennis van de geboorte van een

ZOON.

Rotterdam, 20 September 1910.

Heden trof onze Gemeente een zware slag, doordat het den Heere behaagde zeer onverwachts uit haar midden weg te nemen onzen geliefden Broeder

WILLEM FREDERIK GAASBEEK,

in den ouderdom van bijna 70 jaren, Ouderling der Geref. Kerk alhier.

Slechts eenige maanden mocht hij als zoodanig onder ons met hartelijke liefde en toewijding werkzaam zijn. Toen riep de Heere hem tot onze smart weg van zijn post. Dat hij echter met vol geloofsvertrouwen ontslapen is in zijn Heiland, Wien te dienen de keuze van zijn hart en de grootste lust van zijn leven was, is ons tot rijken troost.

Sterke de Heere zijne diepbedroefde Weduwe en kinderen in deren moeilijken weg van beproeving.

Namens den Kerkeraad:

J. BRINKMAN, Praeses.

C. MOOLHUIZEN, Scriba.

Bellen, 15 Sept. 1910.

Voor de vele bewijzen van deelneming, ontvangen bij het overlijden van onzen geliefden Echtgenoot en Vader, den Heer

CORNELIS PIETERS,

betuigen wij onzen hartelijken dank.

Wed. C. PIETERS—SCHAAF.

J. PIETERS.

C. J. PIETERS.

Amsterdam, 23 September 1910.

L. G. WEISZ & Co.,
Commissionairs in Effecten,
WESTERMARKT No. 21
AMSTERDAM.

Bij J. H. KOK te KAMPEN verschen

heden:

„Door het Geloof“

Een twaalfal predikanten over

Hebr. XI.

door

C. VAN PROOSDY.

Royaal formaat.

Prijs f 1.40. — Geb. f 1.90.

In elken Boek. ter inzage.

Vereeniging tot Christelijk Hulpbetoon aan Tuberculoselid.

Sanatorium „SONNEVANE“ te Harderwijk.

Voor afbetaling der stichtingskosten van het Hoofgebouw en voor den bouw eener woning voor den Geneesheer-Directeur is nog bouwkapitaal noodig.

4 % obligatiën groot f 500 en f 100 welker coupons betaalbaar zijn bij de TWENTSCHE BANKVEREENIGING te Amsterdam en bij andere Kassiers, zijn dagelijks verkrijgbaar bij den Penningmeester der Vereeniging, den heer J. DE LANGE te Nijkerk.

Dr. A. KUYPER'S
Goedkope Volksuitgaven.

Praetijk der Godzaligheid.

Dat de genade partiuulier is.

Het heil in ons.

Honig uit den Rotsteen.

De leer der Verboden.

Heilstermen.

PRIJS PERSTEL VAN 6 DEELEN

f 3.60. In 6 Stempelpanden f 5.40.

Afsonderlijke deelen f 0.75 en in

stempelpand f 1.10.

Verkrijgbaar bij alle Boekhandel, zoodaer bij

den Uitgever

J. H. KOK te Kampen.

INDIE.

Ondergeteekende versooft vriendelijk doch dringend, wanneer iemand van Gereformeerden huize naar Indië vertrekt, opgave te mogen ontvangen, al is het per briefkaart, van naam en stoomschip.

D. J. B. WIJERS.
Kuitang (Wetvreden).

Thans is
Compleet verschenen
het **EERSTE DEEL**

(Mattheus—Markus—Lukas)

VAN DE

Letterlijke en Practicale Verklaring van het Nieuwe Testament

DOOR

MATTH. HENRY

OP NIEUW UIT HET ENGLISCH VERTAALD.

VERMEERD MET EEN VOORREDE VAN

Dr. H. BAVINCK

Dit eerste deel bevat niet minder dan 970 pag. groot royaal formaat, compres en toch zeer duidelijk en helder gedrukt.

De fraaie en sterke band is een nabootsing van een antiken kalfsleideren Bijbelband en werd ontworpen en geteekend door den landteekenaar JAC. PH. WORMEN.

Het gehele Nieuwe Testament verschijnt in drie zulke deelen a f 5 — of in 50 afleveringen van slechts 30 cent, die uiterlijk om de 20 dagen het licht zien. Men kan intekenen naar keuze. De Stempelpanden worden gratis bijgeleverd. Voor gebonden exempl. betaalt men 30 cent voor het inbinden.

In geen enkel Christel. gesin mag deze uitnemende en onovertroffen Bijbelverklaring ontbreken.

Dit boek is een schat voor elk gesin.

Indien U er nog geen kennis mede heeft gemaakt, vraag dan bij Uwen Boekhandelaar of bij den Uitgever een te aflev. met een uitvoerig prospectus aan.

De gehele Christel. pers heeft dit uitnemende werk ten dringendste aanbevolen. 't Is dan ook een onuitputtelijke goudmijn voor een ieder die de H. Schrift wil verstaan en voor hen die daarin onderwijzen. Men slaat dit boek nimmer tevergeefs op. Het stelt nimmer teleur, voor welken tekst men het ook raadpleegt. Het geeft altijd wat nieuws.

Dr. H. BAVINCK zegt ervan in zijn voorrede:

„Zij is in volledigheid, in duidelijkheid, in vertolking der Schrift als het Woord Gods en in hare toepassing op het leven, door geen der latere, populaire Bijbelverklaringen overtroffen geworden.“

Zij behoort door den rijkdom van beelden, door de frisheid en natuurlijkheid van stijl, door de levendigheid en opgewektheid van toon, door de duidelijkheid van voorstelling, door den overvloed van praktische opmerkingen.“

Uitgever J. H. Kok, Kampen.

VERSCHEENEN:

HET GELOOF DER VADEREN
DE BELIDENIS DES GELOOFS,

TORGEELICHT DOOR

DS. N. Y. VAN GOOR,

V. D. M. TE GRONINGEN

350 bladzijden, royaal formaat, compres gedrukt met duidelijke letter.

Prijs inge. f 2.40. — Geb. f 2.90.

Dese verklaring onzer belidens is door heel de Christelijke pers met warmte aanbevolen — Sinds jaren verschenen niet een dergelijke duidelijke uiteenzetting van de 37 Artikelen des geloofs.

Alom te ontbieden.

De Uitgever:

Firma JAN HAAN.

Groningen.

Wegens verleend eervol ontzag aan de tegenwoordige titularissen, tengevolge van geleverden leeftijd, roept het Bestuur van Het Prov. Gorf. Weeshuis te MIDDELBARNIS tegen 1 April 1911 bij dese geadigden op voor de beëindiging van

VADER en MOEDER

aan gemelde stichting, waarvoor ze zich vóór 15 October a.s. schriftelijk kunnen aanmelden, met volledige inlichtingen — dus ook omtrent leeftijd en tegenwoordige positie, bij den Directeur, den heer H. SCHOONBLOOM, te 's Gravenhage.

Aan gemelde betrekking is eene jaarwedge verbonden van f 300 — benevens kost, inwoning en geneeskundige hulp.

Sollicitanten moeten leden zijn eener Gereformeerde Kerk, bij voorkeur uit de prov. Zuid-Holland.

Nederlandsche Bank voor Zuid-Afrika,

gevestigd te Amsterdam, Keizersgracht 389,

Bijkantoor te London, 2. Great Winchesterstreet E. O.

Hoofdagentschap te PRETORIA.

Agentschappen te KAAPSTAD, BLOEMFONTEIN, JOHANNESBURG, POTCHEFSTROOM, WITBANK en PREMIER MINE.

CORRESPONDENTEN op alle Bankplaatzen in ZUID-AFRIKA alsmede op de voornaamste havenplaatzen van OOST- en WEST-AFRIKA.

Koopt, verkoopt en incasseert Wissels en ander papier. Besorgt Telegrafische Uitbetalingen, verschaft Creditbrieven, geeft voorschot op verschepte goederen, opent rekeningen-courant en neemt geld in deposito. Belast zich met Commissie- en Bankzaken in het algemeen.

Het Bijkantoor te London (Netherlands Bank of South-Africa, London Agency) belast zich met de uitvoering van Effectenorders aan de Londensche Beurs.

LEVENSVZERZEKERING

de Nederlanden van 1845

BRAND - VERZEKERING
INBRAAK
DEN HAAG (vroeger Zutphen). Directie HENNY.
KAPITAAL f 4.000.000.00
RESERVEFONDS ruim f 1.229.000.00

Wed. P. VAN EIJK & ZONEN

Hoofdkantoor: AMSTERDAM, Damrak 60.

Bijkantoren: AMSTERDAM, Dam 13-15-17.

HILVERSUM, Langestraat 65.

HAARLEM, Kruisweg 69.

ROTTERDAM, Zuidblaak 62, bij het Postkantoor.

DORDRECHT, Wijnstraat, hoek Wijnbrugsteeg.

Belasten zich met de uitvoering van EFFECTENORDERS.

Nemen en geven GELDEN op PROLONGATIE.

Sluiten BELEENINGEN.

Ontvangen GELDEN à DEPOSITO tegen dagelijks vast te stellen rentekoers.

Wisselen VREEMDE BANKNOTEN en MUNTSPECIEN.

Groningsche Hypotheekbank voor Nederland.

Gevestigd te GRONINGEN.

Telefoon Intercommunale No. 674.

Maatschappelijk Kapitaal f 1,000,000.

Uitstaand bedrag aan Hypotheken op 31 December 1909, f 2,559,147 36,

aan Pandbrieven f 2,502,750.—

Commissarissen: Prof. Mr. D. P. D. FABRUS, A. W. SCHIPPERS, Jhr. H. A. WITTEWAALL VAN STORTWEGEN, Mr. P. DIELEMAN, E. G. WENTINK, S. SIJTSMA.

Raad van Toezicht: Jhr. TERPSTRA, Mr. H. VAN DER VEGTE, M. URBENS.

Geeft uit 4 pCt. Pandbrieven,

koers 98½ %, in stukken van f 1000.—, f 500.— en f 100.—, verkrijgbaar ten kantore der Bank, bij alle Agenten en Effectenhandelaren. Inlichtingen geven te Amsterdam de heeren: L. G. WEISZ & Co. Westermarkt 21, te Rotterdam de heer H. DANE, Haringvliet 49.

De Directie:

M. BROUWER Mr. W. SWITTERS, F. J. BOLT.

BOEKVERKOOPING.

De Boekhandelaar **H. A. VAN BOTTENBURG,** Bloemstraat 45.

Amsterdam, zal van Maandag

3 October tot Donderdag 6 Oct.

a.s. telkens des avonds 6½ uur,

publiek verkoopen:

DE BIBLIOTHEKEN

van wijlen de WelEw. Z. Gel. Heeren:

L. v. d. VALK,

Predikant te Oosterbeem,

A. NAWIJN,

Predikant te Heerjansdam,

J. VAN HAERINGEN,

Predikant te Katendrecht,

en van

A. DELFOS,

Em. Predikant te Amsterdam,

R. GRANTKE,

Em. Predikant te Hasselt.

De juridische afdeling van een

Antiquariaat te Amsterdam, van een

grootte collectie

NIEUWE BOEKEN

afkomstig van een geliquideerden

Boekhandel en andere verzamelingen.

Kijkdagen Vrijdag 30 September en

Zaterdag 1 October a.s. telkens van

1-4 uur en 's avonds van 7-9 uur.

Catalogus verkrijgbaar à 10 cent.

KEURIGE BOEKEN.

Mrs. **YONGE.** De Erfgenaam van Redolyffe. Nieuwe uitgaaf met 4 fraaie platen, 2 deelen voor slechts f 1.80. In 1 Prachtband slechts f 2.50.

Miss **CUMMINS.** De Lantaarnopsteker. Nieuwe uitgaaf met 4 fraaie platen, 2 deelen voor slechts f 1.80. In 1 Prachtband slechts f 2.50.

Verkrijgbaar bij den Uitgever **D. BOLLE** Hag 98 te Rotterdam, en verder alom Franco na ontvangst van Postwissel waarop verlangde melden.

Grutterij „DE STER“,

Bloemstraat 154.

Aanbevelend,

J. H. MOLLEE.

Vraagt steeds

J. H. MOLLEE'S KINDERMEEL.

Het Land mijner Vaders

of een Reis door Egypte en Palestina, door **F. Lion Cachet,** is een der mooiste boeken van dien begaafden schrijver. En dit drukt de tiel zelf wel uit, want wat is mooier dan een reisbeschrijving? en bovendien welke kan mooier zijn om te lezen dan een van Egypte en het H. land?

In de voorrede staat dan ook, dat het niet alleen een reisverhaal is, doch ook 200 beschreven dat de H. Schrift voor den opmerkzamen lezer een nieuw Boek wordt.

Bovendien is het in groot formaat, bijna 300 bladz. en met platen versierd.